

- відігравати активну роль в освітніх закладах і в демократичних процесах;
- цікавитися справами у своїй країні і в усьому світі;
- експериментувати й розробляти власні дидактичні матеріали й методи роботи з цього напрямку;

Отже, фахова підготовка майбутніх вчителів музики в умовах мультикультурного суспільства має включати:

- на *педагогічному* рівні: науковий підхід, що передбачає оцінку всіх знань під різними кутами зору, демонструючи їхню відносність;
- на *дидактичному* рівні: набуття навичок, умінь і засобів, що дають кожному індивіду змогу визначитися стосовно іншого, урізноманітнити взаємовідносини, приймати різні культури у своєму середовищі, з'ясувати, що групи, до яких вони належать, не є ані центром, ані вершиною Всесвіту;
- на *соціальному* рівні: підготовку, спрямовану на оптимальну інтеграцію в демократичне суспільство й інтеграцію людини в спільноту (виховання у взаємовідносинах з іншими, вміння протистояти змаганням й конфліктам – неодмінним ознакам української різномірної спільноти).
- на *мистецькому* рівні: мистецьку освіту, яка розкриває вплив мистецтва на духовний світ особистості, становлення її позицій, поглядів, переконань, ціннісних орієнтацій.

Майбутній учитель музики у процесі музичного навчання має оволодіти такими професійно значущими та особистісними якостями:

- усвідомленням смислу, значущості та мети професійно-педагогічної діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем мистецької освіти в умовах мультикультурного суспільства;
- осмисленою, зрілою художньо-світоглядною позицією;
- культурною толерантністю;
- умінням по-новому формулювати освітні завдання з предмета, досягати та оптимально переосмислювати їх під час навчання;
- здатністю вибудовувати цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до студентів, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири;
- співвіднесенням сучасної йому реальності з вимогами особистісно зорієнтованої освіти, коригуванням освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності;
- здатністю бачити індивідуальні здібності кожного учня і навчати відповідно до їхніх особливостей;
- уміннями продуктивно, нестандартно організувати навчання й виховання, тобто забезпечити творення учнями своїх результатів і, використовуючи інноваційні художньо-педагогічні технології, стимулювати їхній художньо-творчий розвиток;
- умінням аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців;
- здатністю до особистісного художньо-творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних пошуків і відкриттів.

Підсумовуючи розгляд проблеми формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики в процесі музичного навчання музики крізь призму фольклору, варто підкреслити необхідність знаходити шляхи зближення та поступової інтеграції різних філософських доктрин освіти як важливої умови формування єдиного світового освітнього простору, інтеграції національних освітніх систем і стратегій, міжнародного консенсусу у визнанні універсальних освітніх ідеалів і цінностей при обов'язковому збереженні та підтримці національних особливостей і пріоритетів національних освітніх систем.

Перспектива подальших досліджень вбачається у вивченні особливостей формування світогляду студентів магістратури, а також у процесі неперервної освіти педагогів-музикантів України та Китаю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко Т. Виховна функція мистецтва в освітньому процесі // Рідна школа. 2011. № 1 – 2 (січень – лютий). С. 8–12.
2. Доклад Международной комиссии ЮНЕСКО о глобальных стратегиях развития образования в XXI веке. URL : http://copyright.iile.ru/news_oop.
3. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
4. Сегеда Н.А. Теоретичні і методичні засади професійного розвитку викладача музичного мистецтва в системі безперервної педагогічної освіти: автореферат. д-ра пед. наук, спец. : 13.00.02. – теорія та методика фахової освіти Київ : Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2012. 44с.
5. Хамітов Н. Діалог культур // Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002.
6. Цзо Линлин. Развитие музыкальных качеств и навыков: соединение зарубежной системы музыкального образования с реальной ситуацией китайского образования. Пекин, 2004. 132с.
7. Цзоу Айминь, Ма Донфэн. Педагогика музыкального образования. Пекин, 1996. 345с.
8. О. Khyzhna, A. Lendel-Sarkevich. Peace Education as Arts Education: In Search of New Strategies // Philosophy and Cosmology, Volume 21 The Academic Journal ISSN 2518–1866 (Online), ISSN 2307-3705 (Print), 2018.

УДК 37.035.6: 745/749

Гулей О. В.,
м. Суми

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. У ДОРАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

Статтю присвячено історіографії дослідження декоративно-прикладного мистецтва в Північно-Східній Україні другої половини XIX – початку XX століття провідними діячами культури, науки, мистецтва, освіти означеного

періоду. Автором визначено пріоритетні напрями дослідження проблеми в галузі історії, педагогіки, мистецтвознавства, економіки, статистики.

Ключові слова: Північно-Східна Україна, декоративно-прикладне мистецтво, історіографія, дорадянський період.

Гулей О. В. *Исследование декоративно-прикладного искусства Северно-Восточной Украины второй половины XIX – начала XX ст. в досоветский период.* Стаття посвящена историографии исследования декоративно-прикладного искусства Северо-Восточной Украины второй половины XIX – начала XX века ведущими деятелями культуры, науки, искусства, образования указанного периода. Автором определены приоритетные направления исследования проблемы в области истории, педагогики, искусствоведения, экономики, статистики.

Ключевые слова: Северо-Восточная Украина, декоративно-прикладное искусство, историография, досоветский период.

Guley O. V. *The study of the decorative-applied art of northern east Ukraine of the second half of the 19-th - the beginning of the 20-th century in the, pre-Sovi period.* The article is devoted to the historiography of the study of decorative and applied art in the north-eastern Ukraine of the second half of the nineteenth and early twentieth centuries by leading figures of culture, science, art education of the period. The author identifies the directions of research in the field of history, pedagogy, art studies, economics, statistics.

Describing the pre-Soviet period (1861-1917), the study of the development of scientific thought on the history of the development of arts and crafts and the organization of its study in the North-East of Ukraine in the second half of the 19-th - early 20-th century, the author stated that in the Russian Empire as a result of reforms carried out in 1860. There have been significant changes in the political and socio-economic life of the country, which has led to significant changes in the education system in Ukraine. It is determined that the beginning of the scientific study of arts and crafts in the Northeast Ukraine falls to the second half of the nineteenth century: in the 1860-s the first attempts were made to scientific analysis of the problem.

Among the scholarly works, the first and foremost was the study of historians, ethnographers, culturologists and economists of the Populist trend, paying close attention to socio-economic problems, highlighting the essence of the economic system of the Russian Empire, in which not only the artisan craftsmanship was given to them number of An important role in the study of arts and crafts in the north-eastern Ukraine of this period belongs to such researchers, figures of culture, art and education as: A. Babenko, M. Belyashivsky, S. Davydov, A. Kosach-Dragomanov, P. Litvinov, M. Rajewska-Ivanova, S. Raevsky, M. Sumtsov, K. Shirotsky and others.

Key words: North-Eastern Ukraine, arts and crafts, historiography, pre-Soviet period.

Характеризуючи дорадянський період (1860-і рр. – 1917 р.) розвитку наукової думки з історії становлення декоративно-прикладного мистецтва та організації його навчання в Північно-Східній Україні другої половини XIX – початку XX століття, важливо зазначити, що у Російській імперії внаслідок реформ, проведених у 1860-х роках, відбулися суттєві зміни в політичному й соціально-економічному житті країни, що спричинило значні зрушення в системі освіти на теренах України.

Початок наукового дослідження декоративно-прикладного мистецтва в Північно-Східній Україні припадає на другу половину XIX століття. Вже у 1860-і роки зроблено перші спроби наукового аналізу проблеми. Так, у розвідці І. Аксакова щодо вивчення торгівлі кустарними виробами на українських ярмарках автором розглянуто культурологічний аспект (1858). Згодом, у 1861 році економістом О. Корсаком була підготовлена розвідка про кустарну промисловість на основі статистичних даних, зібраних Генеральним штабом і Міністерством державного майна, в якій автор відобразив важливість художніх кустарних промислів в соціально-економічному житті Російської імперії. У 1870 роках О. Мещерський і К. Модзалевський продовжили описово-статистичні дослідження, що висвітлювали стан традиційних художніх промислів Російської держави (зокрема й у губерніях Північно-Східної України), та були опубліковані за підтримки географічного товариства [10].

Аналіз низки архівних матеріалів і наукової літератури дозволив встановити, що з 1870-х років головну увагу дослідників декоративно-прикладного мистецтва України було зосереджено на вивченні орнаментів як важливого складника народної художньої творчості. Так, у 1876 році українська письменниця й етнограф О. Косач-Драгоманова (Олена Пчілка) (1849–1930) опублікувала етнографічну розвідку «Український народний орнамент» (1876). У зазначеній книзі зібрано тридцять одну таблицю зразків узорів з детальним коментарем до кожного з них [7]. Згодом, у 1912 і 1927 роках ця розвідка була перевидана вже під назвою «Українські узорі» (1912).

Важливо відзначити, що до вивчення орнаментів долучилася й засновниця Харківської художньої школи педагог-художник М. Раєвська-Іванова (1840–1912). Зокрема, за її авторством у 1896 році було надруковано перший підручник з декоративно-прикладного мистецтва «Прописи елементів орнаменту» (1896) [11]. Наведені факти свідчать про початок видання науково-методичної літератури з навчання декоративного мистецтва в досліджуваному регіоні. Доречно зазначити, що до дослідницької роботи педагога долучилися й її учні – живописці С. Васильківський і М. Самокиш. Вони виконали велику кількість зарисовок українських орнаментів вишивок XVII – XVIII століття, що увійшли до альбомів: «З української старовини» (1910) і «Мотиви українського орнаменту» (1912). Доцільно зауважити, що у цьому ж (1912) році К. Широцький на сторінках московського журналу «Українське життя» (метою видання якого було ознайомлення російських читачів з українськими культурними надбаннями та піднесенням української національної свідомості) опублікував статтю про важливість дослідження орнаментики «Мотиви українського орнаменту: до альбому художника С. Васильківського» [18].

У ході наукового пошуку встановлено, що «Харьковские губернские ведомости» у розділі «Хроника» розміщували статті, присвячені 15, 20-річчю приватної художньої школи М. Раєвської-Іванової (24 лютого 1884 р.), (1 березня 1889 р.) і в своїх рубриках описували наукові доробки художниці-педагога. Ці факти та напрацювання С. Раєвського «К вопросу об организации ремесленной школы» (1882 року, 8 грудня) про організаційно-змістові засади навчально-виховної діяльності малювальної школи в Харкові засвідчили початок публікації історико-педагогічних і методологічних праць щодо навчання декоративно-прикладного мистецтва в Північно-Східній Україні досліджуваного періоду.

Варто наголосити на тому, що наприкінці XIX століття набули популярності друковані таблиці із зображенням традиційних орнаментів для використання у навчальній роботі з образотворчого мистецтва. Наприклад, дослідницею П. Литвиною було зібрано й підготовлено до друку орнаменти вишивок, ткацтва і малюнків Чернігівської та Полтавської губерній (1877), Чернігівської губернії Глухівського повіту (1878), Чернігівської губернії, повітів: Конотопського, Кролевецького, Новгород-Сіверського і Стародубівського (1902) [8]. Таким чином, вищевказані праці засвідчили розробку наочності до навчального курсу декоративно-мистецького спрямування.

Одним із перших науково-етнографічних досліджень про орнаментику та символіку писанок є праця Н. Сумцова «Писанки» (1891), надрукована у журналі «Київська старовина» [16], що вказує на початок ґрунтовного теоретичного опрацювання основ теорії та практики декоративного мистецтва за видами традиційної народної творчості. Поглиблену увагу до феномену української орнаментики демонструють статті на сторінках періодичної преси. Зокрема, дослідники й діячі культури, науки, мистецтва почали публікувати свої розвідки у провідних мистецьких виданнях, наприклад: «Мистецтво та художня промисловість» (Є. Маковський «До історії народного орнаменту» (1899) [9], О. Сластіон «Про орнамент» (1903) [13]). На шпальтах археологічного журналу АЛЮР, заснованого археологом М. Біляшівським, який, до речі, опублікував свої розвідки «Про український орнамент» (1908) [2], «Про український орнамент: нарис» (1909) у «Записках Українського Наукового Товариства» і «Дещо про українську орнаментику» (1913) у журналі «Сяйво» (Київ).

Відтак, у ході проведення історіографічного аналізу з'ясовано, що орнамент як феномен декоративно-прикладного мистецтва з другої половини XIX століття став предметом наукового дослідження багатьох етнографів, археологів, мистецтвознавців, художників, педагогів.

Важливо зазначити, що у другій половині XIX – на початку XX століття велику роботу для розвитку декоративно-прикладного мистецтва на теренах України проводили земства. Особливо активно і плідно працювало керівництво Полтавського губерньського земства, видавнича діяльність якого сприяла публікації низки наукових розвідок «Мотиви малоросійського орнаменту гончарних виробів» (1882), а також альбоми та таблиці до цих та багатьох інших видань. Разом з тим, вважаємо необхідним підкреслити, що питання необхідності дослідження феномену української орнаментики як вагомого складника усіх видів декоративно-прикладного мистецтва неодноразово розглядалося на з'їздах художників, археологічних з'їздах, на нарадах з питань про видання альбомів орнаментики тощо. Підтвердженням цьому є опубліковані в етнографічному журналі АЛЮР за 1903 рік, матеріали О. Сластіона «З'їзд художників з видання народного орнаменту», «Друга нарада з видання альбому малоросійського орнаменту» тощо.

Феномен декоративно-прикладного мистецтва України не залишив байдужим і зарубіжних дослідників. Ця проблема знайшла висвітлення в роботах російських науковців (археологів, етнографів, мистецтвознавців): Ф. Волкова «Відмінні риси південноросійської народної орнаментики» у «Працях III археологічного з'їзду в Росії» (1878) [3]; А. Міллера «Лотос у малоросійському орнаменті», у «Працях XIV археологічного з'їзду в Чернігові 1909 року» (1911); А. Бобринського «Про деякі символічні знаки, притаманні первіснообщинній орнаментіці усіх народів Європи та Азії» в «Працях Ярославського обласного з'їзду» (1902); Н. Могилянського «Поїздка до Центральної Росії для збирання етнографічних колекцій» в «Матеріалах з етнографії Росії» (1910); А. Некрасова «Нариси з історії слов'янського орнаменту: людська постать в російському тератологічному рукописному орнаменті XIV століття» (1914).

Важливо акцентувати увагу на тому, що у 1870 році відбулися Перший всеросійський з'їзд фабрикантів і заводчиків і Другий з'їзд сільських господарів, під час роботи яких обговорювалися заходи з розвитку кустарної промисловості. Це сприяло виходу друком нових наукових праць, зокрема з розвитку народних художніх промислів у пореформеній Харківській губернії. Головними організаторами практичного вивчення кустарної промисловості в цей період були такі загальноросійські об'єднання, як: Руське технічне товариство, яке у 1879 році відкрило своє регіональне відділення в Харківській губернії, Товариство для сприяння російській промисловості й торгівлі, Вільно-економічне товариство, Російське географічне товариство. Принагідно зауважимо, що у 1874 році Російське географічне товариство опублікувало під редакцією О. О. Мещерського і К. І. Модзалевського збірник матеріалів, які відображали стан народних художніх промислів у деяких регіонах Російської імперії, зокрема й у Харківській губернії. Проте ця праця мала описово-статистичний характер, тому в ній майже не здійснено історико-культурологічного аналізу проблеми [10]. Рішучий крок у постановці й науковій розробці проблеми народних художніх виробництв був зроблений у численних статтях і коментарях до офіційних документів, зібраних у шістнадцяти томах Трудів Комісії з дослідження кустарної промисловості Росії. Вони містили фактичний матеріал про стан народних художніх промислів, які були зібрані місцевими кореспондентами. Важливу історіографічну цінність мають наукові статті, зібрані в Трусах Комісії з дослідження кустарної промисловості губерній Північно-Східної України, що містилися у трьох томах. Зокрема, у першому томі П. Єфименком описано розвиток кустарних промислів у Сумському повіті [6].

У контексті нашого дослідження важливими виявилися також інформативні матеріали про окремі художні промисли, що містилися в офіційних виданнях центральних відомств Російської імперії, які надруковані у збірниках під назвою «Отчеты и исследования по кустарной промышленности России» (видано одинадцять томів) і «Кустарная промышленность России» (видано чотири томи). Як засвідчує аналіз вказаних джерел, у багатьох із цих статей розкривалися особливості народної декоративно-прикладної творчості в Харківській губернії. Слід зазначити, що серед авторів-дописувачів звітів переважали інженери, технологи, статисти та інші фахівці, котрі працювали в міністерствах і відомствах й безпосереднім обов'язком яких було збирання й опрацювання інформації про стан кустарної промисловості усіх регіонів Російської імперії. Тому статті у вищевказаних збірниках багаті на фактологічний культурологічний матеріал. Так, деякі особливості розвитку текстильних промислів середини XIX століття на Харківщині детально досліджувала й описувала співробітниця Відділу сільської економіки й сільськогосподарської статистики А. Г. Доливо-Добровольська, публікація якої відображала результати дослідницької роботи із практичною діяльністю автора щодо поширення серед українських ктачів новітніх технологій домашнього ткацтва й удосконалення ткацьких верстатів [5]. Необхідно наголосити, що приділяючи соціально-економічним проблемам значну увагу й висвітлюючи особливості економічного розвитку Російської імперії, вони дещо ідеалізували кустарні промисли. Так, концептуальний аналіз публікацій В. Воронцова і Л. Соколовського показав, що у своїх працях автори на основі зібраного ними фактичного матеріалу доводили науковій і громадській спільноті здатність дрібного товарного виробництва існувати певний час разом із заводами та фабриками [14].

Отже, можемо стверджувати, що статистико-економічний характер переважної більшості досліджень дорядянського періоду пояснюється тим, що кустарні промисли з другої половини XIX століття, а точніше з 1860-х років, потрапили в поле економічних інтересів уряду.

Серед наукових праць етнографічного характеру другої половини XIX століття, присвячених аналізу розвитку народних художніх промислів досліджуваного регіону, слід зазначити розвідки істориків, етнографів, культурологів, діячів культури і мистецтв, які, в свою чергу, теж досліджували розвиток кустарних промислів означеного регіону. Аналіз праць дослідників-етнографів (М. Петрова, В. Морачевського, К. Залеського, В. Іванова) показав, що вони позитивно і з підтримкою ставилися до діяльності народних промислів у Північно-Східній Україні другої половини XIX – початку XX століття. Розглядаючи кустарні промисли, вищезгадані дослідники виявляли тенденції до зростання чисельності майстрів, обґрунтовували підстави до створення умов виникнення нових видів народного кустарного виробництва, вдосконалення технік народних художніх промислів. Серед цих праць особливо цінним для аналізу розвитку декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини виявлено дослідження О. Твердохлебова, в якому детально описано художні вироби народних майстрів Охтирського повіту [17]. До культурологічних студій народних художніх промислів Північно-Східної України відносимо дослідження головного спеціаліста Відділу сільської економіки й сільськогосподарської статистики С. Давидової, яка наприкінці XIX – початку XX століття стала одним із найавторитетніших дослідників жіночих художніх текстильних виробництв [4]. У монографії С. Давидової, написаної у співавторстві з К. Полоцькою, К. Беренс і К. Свидерською (присвяченій історії становлення і розвитку жіночих художніх промислів у Російській імперії), та у її численних наукових працях розглянуто особливості розвитку означених промислів на теренах Північно-Східної України досліджуваного періоду. До вивчення вищезгаданої тематики долучився В. Бабенко «Коцарство в Харьковской губернии» (розміщена в матеріалах дванадцятого археологічного з'їзду 1902 року), у якій автором розглянуто особливості розвитку художнього кустарного текстильного виробництва в Харківській губернії [1].

На початку XX століття до вивчення розвитку народних художніх промислів Північно-Східної України усе активніше стали звертатися дослідники-етнографи. Вагоме місце в історіографії проблеми займають праці М. Сумцова, опубліковані у різних виданнях, як-от: «Киевской старине», «Этнографическом обозрении», «Сборнике Харьковского историко-филологического общества», «Русском филологическом обществе». Загалом М. Сумцов надрукував близько 300 наукових і публіцистичних статей і заміток. Зокрема, окремі регіональні особливості розвитку народних художніх промислів Охтирського повіту Харківської губернії схарактеризовано ним в «Очерках народного быта. (Из этнографической экскурсии 1901 года по Ахтырскому уезду Харьковской губернии)» [14] та деякі напрями розвитку традиційних народних художніх промислів висвітлено в ґрунтовній праці «Слобожане: Историко-этнографическая развідка».

Отже, аналіз історіографії проблеми вивчення декоративно-прикладного мистецтва Північно-східної України другої половини XIX – початку XX століття дорядянського періоду (1860-і рр. – 1917 р.) характеризується загалом перевагою історико-статистичних розвідок економічного характеру і історико-етнографічними дослідженнями мистецтвознавчого спрямування. Крім того, вагомою є низка праць, що висвітлює географічно-природничий аспект (відомості географічних товариств щодо природних умов розташування кустарно-художніх промислів). Започатковано історико-педагогічні розвідки (організаційно-змістові статті про відкриття приватної школи в регіоні), праці з методики викладання декоративного мистецтва та виготовлення наочності для цих занять (навчально-методичні посібники з орнаментики, альбоми і таблиці зразків). Натомість, започатковані теоретичні дослідження орнаментики, як одного із головних компонентів декоративного мистецтва, стали вагомим підґрунтям для досліджень декоративно-прикладного мистецтва у радянський і сучасний періоди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко А. В. Коцарство в Харьковской губернии // Труды XII Археологического съезда в Харькове. 1902 / Под ред. граф. Уваровой. Москва : Тип. Мамонтова, 1905. Т. 1. 751 с.
2. Біляшівський М. Про український орнамент // Записки Українського наукового товариства в Києві. 1908. № 3. 40–53.
3. Волков Ф. Отличительные черты южнорусской народной орнаментики // Труды 3-го археологического съезда в России. Т. 2. Киев, 1878. С. 317–326.
4. Давыдова С. А. Кустарная промышленность Владимирской, Курской, Полтавской, Бессарабской и Воронежской губерний // Отчеты и исследования по кустарной промышленности в России. Санкт-Петербург : Тип. В. Киршбаума, 1892. Т. 1. С. 72–144.
5. Доливо-Добровольская В. А. Кустарное ткачество на всероссийской нижегородской выставке // Отчеты и исследования по кустарной промышленности в России. Санкт-Петербург : Тип. В. Киршбаума, 1897. Т. 4. С. 99–111.
6. Ефименко П. Кустарные, отхожие и некоторые сельские промыслы в Сумском уезде // Труды комиссии по исследованию кустарных промыслов Харьковской губернии. Харьков : типография Губернского правления, типография окружного штаба, 1882. Вып. 1. С. 1–111.
7. Косач-Драгоманова О. Український народний орнамент. Киев : Тип. С. В. Кульженко, 1876. 25 с.
8. Литвинова П. Южнорусский народный орнамент. Вып. 1. Черниговская губерния Глуховский уезд. Киев : Типография М. П. Фрица, 1878. 13 с.
9. Маковский Е. К истории народного орнамента // Искусство и художественная промышленность. 1899. № 7. С. 540–545.
10. Мещерский А. А., Модзалевский К. Н. Свод материалов по кустарной промышленности в России. Санкт-Петербург : Тип. Пантелеевых, 1874. 630 с.
11. Раевская-Иванова М. К прописям элементов орнамента. Москва : К. И. Тихомиров, 1896. 14 с.
12. Раевский С. К вопросу об организации ремесленной школы // Харьковские губернские ведомости. 1882. 8 декабря. – С. 2.
13. Сластийон А. Про орнамент // АЛЮР. 1903. № 3–4, 6. С. 121.
14. Соколовский Л. Гончары в Купянском уезде в 1880 году // Труды комиссии по исследованию кустарных промыслов Харьковской губернии. Харьков : типография Губернского правления, типография окружного штаба, 1883. Вып. II. С. 33–57.

15. Сумцов Н. Ф. Очерки народного быта : Из этнографической экскурсии 1901 г. по Ахтырскому уезду Харьковской губернии // Сборник Харьковского историко-филологического общества. 1902. Т. 13. Ч. 4. С. 1–57.
16. Сумцов Н. Писанки // Киевская старина. 1891. Т. 33. С. 181–209.
17. Твердохлебов А. Котельва // Харьковский сборник. 1888. Вып. 2. С. 113–126.
18. Широцкий К. Мотивы украинского орнамента : К альбому художника С. Васильковского // Украинская жизнь. 1912. № 11. С. 64–70.

УДК 37.013 [379:796]

Іваній І. В., Іваній О. М.,
м. Суми

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ПРО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

У статті проаналізовано проблеми професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту на сучасному етапі дослідження. Визначено шляхи оновлення професійно-педагогічної освіти фахівців у закладах вищої освіти з урахуванням світових тенденцій. Охарактеризовано основні концепції професійно-педагогічної освіти фахівців і принципи побудови такої системи: цілісності, полікультурності, інноваційності, безперервності, демократизму. Окреслено функції професійно-педагогічної освіти фахівців: соціокультурна, розвивальна, загальноосвітня, компенсуюча, адаптивна, економічна. Визначено проблеми професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту, теоретичні та методологічні засади, досліджені науковцями. Представлено напрями наукових досліджень професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема, авторський варіант акме-культурологічного підходу.

Ключові слова: методологічні засади, педагогічна теорія, професійно-педагогічна підготовка, фахівець, фізичне виховання та спорт.

Иваний И. В., Иваний Е. Н. Педагогическая теория о проблемах профессионально-педагогической подготовки специалистов физического воспитания и спорта. В статье проанализированы проблемы профессионально-педагогической подготовки специалистов физического воспитания и спорта на современном этапе исследования. Определены пути обновления профессионально-педагогического образования специалистов в заведениях высшего образования с учётом мировых тенденций. Охарактеризованы основания концепции профессионально-педагогического образования специалистов и принципы построения такой системы: целостности, поликультурности, демократизма. Очерчено функции профессионально-педагогического образования специалистов: социокультурная, развивающая, общеобразовательная, компенсирующая, адаптивная, экономическая. Определены проблемы профессионально-педагогической подготовки специалистов физического воспитания и спорта, теоретические и методологические основы, исследованные учёными. Представлены направления научных исследований профессионально-педагогической подготовки специалистов физического воспитания и спорта, в частности, авторский вариант акме-культурологического подхода.

Ключевые слова: методологические основы, педагогическая теория, профессионально-педагогическая подготовка, специалист, физическое воспитание и спорт.

Ivanii I. V., Ivanii O. M. Pedagogical theory about professional teachers' training of physical education specialists. The article is devoted to the analysis of the problems of professional-pedagogical training of physical education and sports specialists at the present stage of research. The ways of updating professional-pedagogical education of specialists in higher education institutions taking into account world trends are determined. The basic concepts of professional-pedagogical education of specialists and the principles of building such a system are characterized: integrity, multiculturalism, innovation, continuity, democracy. The functions of professional-pedagogical education of specialists are defined: socio-cultural, developing, general education, compensating, adaptive, and economic. The problems of professional-pedagogical training of physical education and sports specialists, theoretical and methodological foundations, are studied by scientists. The directions of scientific research of professional-pedagogical training of physical education and sports specialists, including the author's version of the acme-culturological approach are presented.

Key words: methodological foundations, pedagogical theory, professional-pedagogical training, specialist, physical education and sport.

Постановка проблеми у загальному вигляді та визначення її зв'язку з важливими науковими чи практичними завданнями. Інтегрування української професійної освіти в загальноєвропейський і світовий контекст розпочинається з усвідомлення засад і принципів сучасної професійної освіти та пошуку шляхів її практичної реалізації. На думку дослідників, цьому мають сприяти психолого-педагогічні дослідження різноманітних аспектів функціонування системи професійної освіти, і перш за все, проблеми духовного розвитку людини, максимального розкриття потенціалу кожної людини, її формування як суб'єкта соціального життя, підготовки до постійного удосконалення, саморозвитку та самореалізації, що значною мірою пов'язано з якістю системи педагогічної освіти.

Сучасний стан розвитку українського суспільства, нові вимоги до якості професійного рівня фахівців вимагають нових методів, видів, форм освіти. Вивчення практики роботи закладів вищої освіти свідчить, що на етапі трансформації системи освіти сучасний стан професійно-педагогічної підготовки фахівців не відповідає потребам суспільства. Одним із механізмів її модернізації є впровадження в практику діяльності закладів вищої освіти ефективних моделей, що забезпечують високий рівень продуктивної професійно-педагогічної діяльності, інтеграції знань, умінь, ділових та особистісних якостей майбутнього фахівця, стратегій випереджувального підходу, спрямованих на його адаптацію у сучасному динамічному суспільстві, збереження й примноження духовних і життєвих сил, реалізацію власного творчого потенціалу.

Аналіз новітніх досліджень і публікацій. Проблема професійно-педагогічної підготовки фахівців перебуває в